

Test Booklet No.

प्रश्नपत्रिका क्र.

M

Paper-III

GEOGRAPHY

Signature and Name of Invigilator

Seat No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(In figures as in Admit Card)

1. (Signature)

(Name)

Seat No.

(In words)

2. (Signature)

(Name)

OMR Sheet No.

--	--	--	--	--	--	--	--

(To be filled by the Candidate)

DEC - 36313**Time Allowed : 2½ Hours]****[Maximum Marks : 150****Number of Pages in this Booklet : 32****Number of Questions in this Booklet : 75****Instructions for the Candidates**

- Write your Seat No. and OMR Sheet No. in the space provided on the top of this page.
- This paper consists of 75 objective type questions. Each question will carry two marks. All questions of Paper-III will be compulsory, covering entire syllabus (including all electives, without options).
- At the commencement of examination, the question booklet will be given to the student. In the first 5 minutes, you are requested to open the booklet and compulsorily examine it as follows :
 - To have access to the Question Booklet, tear off the paper seal on the edge of this cover page. Do not accept a booklet without sticker-seal or open booklet.
 - Tally the number of pages and number of questions in the booklet with the information printed on the cover page. Faulty booklets due to missing pages/questions or questions repeated or not in serial order or any other discrepancy should not be accepted and correct booklet should be obtained from the invigilator within the period of 5 minutes. Afterwards, neither the Question Booklet will be replaced nor any extra time will be given. The same may please be noted.**
 - After this verification is over, the OMR Sheet Number should be entered on this Test Booklet.
- Each question has four alternative responses marked (A), (B), (C) and (D). You have to darken the circle as indicated below on the correct response against each item.
Example : where (C) is the correct response.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- Your responses to the items are to be indicated in the **OMR Sheet given inside the Booklet only**. If you mark at any place other than in the circle in the OMR Sheet, it will not be evaluated.
- Read instructions given inside carefully.
- Rough Work is to be done at the end of this booklet.
- If you write your Name, Seat Number, Phone Number or put any mark on any part of the OMR Sheet, except for the space allotted for the relevant entries, which may disclose your identity, or use abusive language or employ any other unfair means, you will render yourself liable to disqualification.
- You have to return original OMR Sheet to the invigilator at the end of the examination compulsorily and must not carry it with you outside the Examination Hall. You are, however, allowed to carry the Test Booklet and duplicate copy of OMR Sheet on conclusion of examination.
- Use only Blue/Black Ball point pen.**
- Use of any calculator or log table, etc., is prohibited.**
- There is no negative marking for incorrect answers.**

विद्यार्थ्यांसाठी महत्वाच्या सूचना

- परिक्षार्थींनी आपला आसन क्रमांक या पृष्ठावरील वरच्या कोपऱ्यात लिहावा. तसेच आपणांस दिलेल्या उत्तरपत्रिकेचा क्रमांक त्याखाली लिहावा.
- सदर प्रश्नपत्रिकेत 75 बहुपर्याय प्रश्न आहेत. प्रत्येक प्रश्नास दोन गुण आहेत. या प्रश्नपत्रिकेतील सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे. सदरचे प्रश्न हे या विषयाच्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित आहेत.
- परीक्षा सुरु झाल्यावर विद्यार्थ्यांला प्रश्नपत्रिका दिली जाईल. सुरुवातीच्या 5 मिनीटांमध्ये आपण सदर प्रश्नपत्रिका उघडून खालील बाबी अवश्य तपासून घ्याव्यात.
 - प्रश्नपत्रिका उघडण्यासाठी प्रश्नपत्रिकेवर लावलेले सील उघडावे. सील नसलेली किंवा सील उघडलेली प्रश्नपत्रिका स्विकारू नये.
 - पहिल्या पृष्ठावर नमूद केल्याप्रमाणे प्रश्नपत्रिकेची एकूण पृष्ठे तसेच प्रश्नपत्रिकेतील एकूण प्रश्नांची संख्या पडताळून घ्यावी. पृष्ठे कमी असलेली/कमी प्रश्न असलेली/प्रश्नांचा चुकीचा क्रम असलेली किंवा इतर त्रुटी असलेली सदोष प्रश्नपत्रिका सुरुवातीच्या 5 मिनिटातच पर्यवेक्षकाला परत देऊन दुसरी प्रश्नपत्रिका मागवून घ्यावी. त्यानंतर प्रश्नपत्रिका बदलून मिळणार नाही तसेच वेळही वाढवून मिळणार नाही याची कृपया विद्यार्थ्यांनी नोंद घ्यावी.
 - वरीलप्रमाणे सर्व पडताळून पहिल्यानंतरच प्रश्नपत्रिकेवर ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेचा नंबर लिहावा.
- प्रत्येक प्रश्नासाठी (A), (B), (C) आणि (D) अशी चार विकल्प उत्तरे दिली आहेत. त्यातील योग्य उत्तराचा रकाना खाली दर्शविल्याप्रमाणे ठळकपणे काळा/निळा करावा.
उदा. : जर (C) हे योग्य उत्तर असेल तर.

(A)	(B)	(C)	(D)
-----	-----	-----	-----
- या प्रश्नपत्रिकेतील प्रश्नांची उत्तरे ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेतच दर्शवावीत. इतर ठिकाणी लिहिलेली उत्तरे तपासली जाणार नाहीत.
- आत दिलेल्या सूचना काळजीपूर्वक वाचाव्यात.
- प्रश्नपत्रिकेच्या शेवटी जोडलेल्या कोऱ्या पानावरच कच्चे काम करावे.
- जर आपण ओ.एम.आर. वर नमूद केलेल्या ठिकाणा व्यतिरीक्त इतर कोठेही नाव, आसन क्रमांक, फोन नंबर किंवा ओळख पटेल अशी कोणतीही खूण केलेली आढळून आल्यास अथवा असभ्य भाषेचा वापर किंवा इतर गैरमार्गांचा अवलंब केल्यास विद्यार्थ्यांला परीक्षेस अपात्र ठरविण्यात येईल.
- परीक्षा संपल्यानंतर विद्यार्थ्यांनी मूळ ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिका पर्यवेक्षकांकडे परत करणे आवश्यक आहे. तथापी, प्रश्नपत्रिका व ओ.एम.आर. उत्तरपत्रिकेची द्वितीय प्रत आपल्याबरोबर नेण्यास विद्यार्थ्यांना परवानगी आहे.
- फक्त निळा किंवा काळा बॉल पेनचाच वापर करावा.**
- कॅलक्युलेटर किंवा लॉग टेबल वापरण्यास परवानगी नाही.**
- चुकीच्या उत्तरासाठी गुण कपात केली जाणार नाही.**

DEC - 36313/III

Geography
Paper III
भूगोल

प्रश्नपत्रिका III

Time Allowed : 2½ Hours]

[Maximum Marks : 150

Note : This Paper contains **Seventy Five (75)** multiple choice questions, each question carrying **Two (2)** marks. Attempt *All* questions.

सूचना : या प्रश्नपत्रिकेत एकूण **पचहत्तर (75)** बहुपर्यायी प्रश्न दिलेले आहेत. प्रत्येक प्रश्नाला **दोन (2)** गुण आहेत. **सर्व** प्रश्न सोडवा.

1. Leaned fencing post, trees and communication poles indicate a type of mass-wasting process namely

- (A) Solifluction
(B) Soil creep
(C) Mud flow
(D) Soil slump

2. Which is the oldest mountain system in the world ?

- (A) Urals
(B) Aravallis
(C) Andes
(D) Alps

3. Who first propounded the theory of isostasy ?

- (A) Pratt
(B) Dutton
(C) Airy
(D) Holmes

1. वाकलेले कुंपणाचे खांब, झाडे आणि संपर्कसाधनांचे स्तंभ विस्तृत झीज प्रक्रीयेचा हा प्रकार सुचवितात.

- (A) मृदाप्रवहन
(B) मृदघसर
(C) मृत्तिकाप्रवाह
(D) मृदा बसकण

2. जगातील सर्वात जुनी पर्वत शृंखला कोणती ?

- (A) अरल
(B) अरवली
(C) अँडीज
(D) आल्प्स

3. भूसंतूलन सिद्धांत प्रथम कोणी मांडला ?

- (A) प्रॅट
(B) डटन
(C) एअरी
(D) होम्स

4. Match the following :

List I

- (a) Sandstone
- (b) Shale
- (c) Limestone
- (d) Granite

List II

- (1) Slate
- (2) Marble
- (3) Gneiss
- (4) Quartzite

Select the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
 - (A) (1) (3) (2) (4)
 - (B) (4) (3) (2) (1)
 - (C) (4) (1) (2) (3)
 - (D) (3) (2) (1) (4)
5. The breaking wave is called as :
- (A) Swash
 - (B) Backwash
 - (C) Surf
 - (D) Refractive
6. Which one of the following volcanic mountains is known as 'Light house of the Mediterranean Sea' ?
- (A) Stromboli
 - (B) Krakatoa
 - (C) Vesuvius
 - (D) Etana

4. जोड्या जुळवा :

यादी I

- (a) वाळुकाश्म
- (b) सुभाज
- (c) चूनखडक
- (d) कणाश्म

यादी II

- (1) पाटीचा दगड
- (2) संगमरवर
- (3) नीस
- (4) क्वार्ट्झाइट

दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य उत्तर शोधा :

संकेतांक :

- (a) (b) (c) (d)
 - (A) (1) (3) (2) (4)
 - (B) (4) (3) (2) (1)
 - (C) (4) (1) (2) (3)
 - (D) (3) (2) (1) (4)
5. फुटणाऱ्या लाटेस म्हणतात :
- (A) पुरोगामी लाटा
 - (B) प्रतिगामी लाटा
 - (C) फेनिल लाटा
 - (D) परीवर्तित लाटा
6. पुढीलपैकी कोणत्या ज्वालामुखीय पर्वतास भूमध्यसागराचा दीपस्तंभ म्हटले जाते ?
- (A) स्ट्रॉबोली
 - (B) क्राकाटोआ
 - (C) व्हेसुव्हियस
 - (D) एटना

7. Match the following :

List I

- (a) Natural Levee
- (b) Drumlin
- (c) Polje
- (d) Seif

List II

- (1) Wind
- (2) Glacier
- (3) Running water
- (4) Underground water

Find out the *correct* answer from the codes given below :

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
 - (A) (1) (2) (3) (4)
 - (B) (2) (3) (4) (1)
 - (C) (3) (2) (4) (1)
 - (D) (1) (4) (2) (3)
8. The term 'Suture' indicates a stitch line between :
- (A) Two plates
 - (B) Two mountains
 - (C) Two archipelagos
 - (D) Two rock formations

7. जोड्या जुळवा :

यादी I

- (a) पूरतट
- (b) हिमोढगिरी
- (c) महाकुंड
- (d) साईफ्

यादी II

- (1) वारा
- (2) हिमनदी
- (3) वाहते पाणी
- (4) भूजल

पुढे दिलेल्या संकेतांवरून योग्य उत्तर शोधा :

संकेतांक :

- (a) (b) (c) (d)
 - (A) (1) (2) (3) (4)
 - (B) (2) (3) (4) (1)
 - (C) (3) (2) (4) (1)
 - (D) (1) (4) (2) (3)
8. "सूचर" ही संज्ञा मधील शिवण रेषा आहे.
- (A) दोन भूतबके
 - (B) दोन पर्वत
 - (C) दोन द्वीपसमूह
 - (D) दोन खडक रचना

9. Which one of the following is a source of atmospheric energy ?

- (A) Infrared radiation emitted downwards from clouds
- (B) Visible radiation scattered upward
- (C) Latent heat released
- (D) Albedo of the earth and atmosphere

10. **Assertion (A) :** When the air is very humid heat loss by evaporation is reduced.

Reason (R) : A hot and dry day is warmer and more uncomfortable than a hot and humid day.

Which one of the following is correct ?

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

9. खालीलपैकी कोणता वातावरणीय उर्जेचा स्रोत आहे ?

- (A) ढगांकडून खालच्या बाजूस होणारे अवरक्त प्रारण
- (B) उर्ध्वदिशेला पांगलेले दृश प्रारण
- (C) सुटलेली अप्रगट उर्जा
- (D) पृथ्वी व वातावरणाची परावर्तन गुणोत्तर

10. **विधान (A) :** जेव्हा हवा जास्त दमट असते तेव्हा वाष्पीभवनामुळे होणारा उष्णता न्हास कमी होतो.

कारण (R) : गरम व शुष्क दिवस हा गरम व आर्द्र दिवसापेक्षा जास्त उष्ण व असुखदायक असतो.

खालीलपैकी कोणता विकल्प योग्य आहे ?

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

11. Match the List I with List II and select the correct answer from the codes given below :

List I

- (a) Chinook
(b) Santa Anna
(c) Mistral
(d) Sirocco

List II

- (1) Warm dry winds in Southern California
(2) Warm dry winds moving down the east slopes of Rockies
(3) Warm dry winds of Sahara desert
(4) Katabatic winds

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
(A) (2) (1) (4) (3)
(B) (3) (4) (1) (2)
(C) (4) (3) (2) (1)
(D) (1) (2) (3) (4)

12. Which one of the following is *not* true about the Coriolis force ?
- (A) Coriolis force is proportional to wind speed
(B) It is maximum over the polar regions
(C) It is the effect of earth's rotation
(D) It is directly related to frictional force

11. सूची I व सूची II यांच्या जोड्या जुळवताना खालील दिलेल्या विकल्पामधून योग्य पर्याय निवडा :

सूची I

- (a) चिनूक
(b) सान्ता आना
(c) मिस्ट्रल
(d) सिरोको

सूची II

- (1) दक्षिण कॅलीफोर्निया मध्ये वहाणारे गरम व शुष्क वारे
(2) रॉकी पर्वताच्या पूर्व उताराकडून वहाणारे गरम व शुष्क वारे
(3) सहारा वाळवंटातील गरम व शुष्क वारे
(4) अवरोही वारा

संकेतांक :

- (a) (b) (c) (d)
(A) (2) (1) (4) (3)
(B) (3) (4) (1) (2)
(C) (4) (3) (2) (1)
(D) (1) (2) (3) (4)

12. कोरिऑलीस बलाच्या संदर्भात खालीलपैकी कोणते विधान **चूकीचे** आहे ?
- (A) कोरिऑलीस बल वाऱ्याच्या गतीच्या समप्रमाणांत बदलते
(B) कोरिऑलीस बल ध्रुवावर सर्वात जास्त असते
(C) ते पृथ्वीच्या परिवलनाचा परिणाम आहे
(D) ते घर्षण बलाच्या समप्रमाणांत बदलते

13. On the day of winter solstice the area north of Arctic circle experiences hours of darkness.
- (A) 12
(B) 24
(C) zero
(D) 06
14. Match List I with List II and select the *correct* answer from the codes given below :

List I
(Surface)

- (a) Fresh snow
(b) Water body (Sun near horizon)
(c) Old snow
(d) Water body (Sun near the zenith)

List II
(Albedo Percentage)

- (1) 3—5
(2) 50—60
(3) 80—85
(4) 50—80

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
(A) (1) (2) (3) (4)
(B) (2) (1) (3) (4)
(C) (3) (2) (1) (4)
(D) (3) (4) (2) (1)

13. हिवाळ्यातील अयनदिनी आर्क्टिक सर्कलच्या उत्तरेकडील क्षेत्रावर तास अंधार असतो.
- (A) 12
(B) 24
(C) शून्य
(D) 06
14. सूची I व सूची II यांच्या जोड्या जुळवताना खालील दिलेल्या संकेतांकामधून योग्य पर्याय निवडा :

सूची I
(भूपृष्ठ)

- (a) ताजे हिम
(b) जलसाठा (सूर्य क्षितीजावर असताना)
(c) जुना हिम
(d) जलसाठा (सूर्य खमध्यावर असताना)

सूची II
(परावर्तित उर्जा %)

- (1) 3—5
(2) 50—60
(3) 80—85
(4) 50—80

संकेतांक :

- (a) (b) (c) (d)
(A) (1) (2) (3) (4)
(B) (2) (1) (3) (4)
(C) (3) (2) (1) (4)
(D) (3) (4) (2) (1)

15. Surface divergence results in :
- (A) Ascending air
(B) Subsidence
(C) Cloud formation
(D) Precipitation
16. The so-called warm rain process is caused by which of the following ?
- (A) Collision-Coalescence
(B) Condensation sublimation
(C) Collision efficiency
(D) Coalescence efficiency
17. Ocean currents are caused by
- (A) Salinity difference
(B) Temperature difference
(C) Winds
(D) Tides
18. Spring tide is experienced in a month.
- (A) Once
(B) Twice
(C) Thrice
(D) Four times
19. Slow subsidence theory for the formation of atolls was proposed by
- (A) Darwin
(B) Murray
(C) Daly
(D) Davis
15. पृष्ठीय अपसरणामुळे खालीलपैकी काय घडते ?
- (A) उर्ध्वगामी हवा
(B) हवेचे अवतलन
(C) ढगांची निर्मिती
(D) वृष्टी
16. तथाकथित उष्ण पर्जन्य प्रक्रिया हे खालीलपैकी कोणामुळे होते ?
- (A) संघात-संमीलन
(B) सांद्रीभवन संप्लवन
(C) संघात कार्यक्षमता
(D) संमीलन कार्यक्षमता
17. मुळे सागरी प्रवाह तयार होतात.
- (A) क्षारतेतील तफावत
(B) तापमानातील तफावत
(C) वारे
(D) भरती ओहोटी
18. उधानाची भरती महिन्यात येते.
- (A) एकदा
(B) दोनदा
(C) तीनदा
(D) चार वेळा
19. कंकणाकृती प्रवाळांच्या निर्मिती संबंधीचा मंद निमज्जन सिद्धांत यांनी मांडला.
- (A) डार्विन
(B) मरे
(C) डॅली
(D) डेव्हीस

20. Estuary is a on the coast.
- (A) Sea cliff
(B) Sea cave
(C) Tidal inlet
(D) River mouth
21. Domestication of animals was started in :
- (A) Paleolithic period
(B) Mesolithic period
(C) Neolithic period
(D) Pre-paleolithic period
22. Which one of the following pair is *not* correctly matched ?
- (A) Autotrophs : Take energy from inorganic sources and fix it into energy rich organic compound
(B) Heterotrophs : Obtain their energy from living organisms
(C) Omnivores : Organism that consume plants and animals
(D) Detrivores : Obtain their energy from dead organisms
20. खाडी हे किनाऱ्यावरील आहे.
- (A) समुद्रकडा
(B) सागरी गुहा
(C) भरती मार्ग
(D) नदीमुख
21. प्राण्यांचे गृहसंवर्धन मध्ये सुरू झाले.
- (A) पॅलिओलिथिक कालखंड
(B) मेसोलिथिक कालखंड
(C) निओलिथिक कालखंड
(D) पूर्व-पॅलिओलिथिक कालखंड
22. पुढीलपैकी कोणती जोडी योग्य रित्या जुळत नाही ?
- (A) स्वयंपोषी – अजैविक स्रोतातून उर्जा घेतात व उर्जेने समृद्ध जैविक संयुगात स्थिर करतात
(B) परपोषी – सजीवातून उर्जा मिळवितात
(C) मिश्रहारी – वनस्पती व प्राण्यांचे भक्षण करणारे जीव
(D) गाळपोषी – मृत जीवातून उर्जा घेणारे

23. A succession which is controlled and motivated by man for his own welfare is known as :
- (A) Autogenic succession
(B) Induced succession
(C) Allogenic succession
(D) Secondary succession
24. Who amongst the following is known for laying the foundations of historical geography ?
- (A) Ibn-Khaldun
(B) Al-Muqaddasi
(C) Al-Idrisi
(D) Ibn-Batuta
25. "There are no necessities but everywhere possibilities." This statement is made by
- (A) Carl-O-Sauer
(B) Yi-Fu-Tuan
(C) Lucien Febvre
(D) Fredrich Ratzel
23. मानवाने स्वतःच्या उत्कर्षासाठी प्रोत्साहित व नियंत्रण केलेले अनुक्रमण म्हणजे ?
- (A) स्वतःनिर्मित अनुक्रमण
(B) प्रलोभित अनुक्रमण
(C) अन्यत्रजात अनुक्रमण
(D) द्वितीयक अनुक्रमण
24. खालीलपैकी कोणी ऐतिहासिक भूगोलाचा पाया रचला आहे ?
- (A) इब्न-खाल्दून
(B) अल-मूकद्सी
(C) अल-इद्रिसी
(D) इब्न-बतुता
25. "तिथे आवश्यकता नाहीत पण सर्वत्र शक्यता आहेत." हे विधान कोणाचे आहे ?
- (A) कार्ल-ओ-सॉयर
(B) यी-फु-तुआन
(C) ल्युसियन फेबव्हरे
(D) फ्रेड्रिक रॅटझल

26. The geography of 1950's mainly focussed on :
- (A) Location theory, use of quantitative methods and models
- (B) Human Ecology
- (C) Aspects of Social Geography
- (D) Empirical enquiry
27. Who advocated climate as the main determinant of history, culture life-style and occupations ?
- (A) G. Taylor
- (B) F. Ratzel
- (C) E. Semple
- (D) E. Huntington
28. Aerial differentiation of the earth's surface is also known as :
- (A) Spatial analysis
- (B) Chorology
- (C) Chorography
- (D) Chronology
26. 1950च्या दशकात भूगोलात प्रामुख्याने केंद्रीभूत असणारा विषय :
- (A) स्थानिकीकरण सिद्धांत, सांख्यिकी पद्धतीचा उपयोग व प्रारूप
- (B) मानवी पारिस्थितिकी
- (C) सामाजिक भूगोलाचे पैलू
- (D) अनुभवजन्य चिकित्सा
27. इतिहास, संस्कृती, जीवनपद्धती व व्यवसाय यावर प्रामुख्याने हवामानाचा प्रभाव असतो, अश्या विचारांचे पुरस्कर्ते कोण ?
- (A) जी. टेलर
- (B) एफ. रॅट्झेल
- (C) ई. सेम्पल
- (D) ई. हंटिंगटन
28. पृथ्वीच्या पृष्ठभागाची क्षेत्रिय भिन्नतेस असेही ओळखले जाते.
- (A) अभिक्षेत्रिय विश्लेषण
- (B) भौगोलिक विस्तारशास्त्र
- (C) क्षेत्रवर्णनी भूगोल
- (D) कालक्रमशास्त्र

29. Geography as the study of "Spatial organisation" was propagated by :
- (A) Brian Berry
(B) Peter Haggett
(C) David Shaefer
(D) William Bunge
30. "The study of historical materialism and production of space as a reflection of social formation" is known as :
- (A) Social geography
(B) Radical geography
(C) Communism
(D) Rural development
31. Mobility pattern in a region is best studied through the analysis of
- (A) Density
(B) Death rate
(C) Migration
(D) Birth rate
29. भूगोल म्हणजे "अभिक्षेत्रिय संघटनाचा अभ्यास" याचा पुरस्कार याने केला.
- (A) ब्रयान बेरी
(B) पीटर हगेट
(C) डेव्हिड शेफर
(D) विल्यम बन्ग
30. "ऐतिहासिक जडवाद व अभिक्षेत्र निर्मिती यांचा अभ्यास म्हणजेच सामाजिक निर्माणाचे प्रतिबिंब" यास म्हणतात :
- (A) सामाजिक भूगोल
(B) उन्मूलक भूगोल
(C) कम्युनिझम
(D) ग्रामीण विकास
31. ऐखाद्या प्रदेशातील गतीमानतेच्या आकृतीबंधचा अभ्यास खालीलपैकी च्या विश्लेषणात करणे योग्य होईल.
- (A) घनता
(B) मृत्युदर
(C) स्थलांतर
(D) जन्मदर

32. A rapid growth of population will take place in a country with high number of
- (A) Female
(B) Reproductive Youth
(C) Children
(D) Male
33. Toda Tribe is associated with activity.
- (A) Shifting cultivation
(B) Terraced cultivation
(C) Pastoral
(D) Food gathering
34. Transhumance refers to :
- (A) Daily commuting for work
(B) Seasonal movement in hilly region in search of green pasture
(C) Seasonal movement of agricultural labour
(D) Refugee migration
32. चे प्रमाण जास्त असल्यामुळे एखाद्या देशातील लोकसंख्येची जलदगतीने वाढ होते.
- (A) स्त्री
(B) प्रजननक्षम युवक
(C) मुले
(D) पुरुष
33. तोडा जमात ही प्रक्रीयेशी निगडीत आहे.
- (A) स्थलांतरित शेती
(B) पायऱ्यापायऱ्यांची शेती
(C) पशूपालन
(D) अन्न संकलन
34. ट्रान्सह्यूमन्स म्हणजे
- (A) कामासाठी दैनंदिन प्रवास करणे
(B) हरीतकुरणांच्या शोधात डोंगराळभागात आढळणारे ऋतुमानी स्थलांतर
(C) शेतमजूरांचे ऋतुमानी स्थलांतर
(D) निर्वासितांचे स्थलांतर

35. Favela is an informal, Shanty-type settlement.
- (A) Brazil
(B) Mexico
(C) S. Africa
(D) Italy
36. Brownfield land in urban area is
- (A) Site of a demolished building or factory
(B) Site of urban agricultural pockets
(C) Site of slum area
(D) Site of decayed urban area
37. Which one of the following *does not* relate to “law of the primate city” ?
- (A) a leading city is disproportionately larger than any others
(B) an expression of the national identity
(C) propounded by Jefferson
(D) late stage of economic development
35. फॅवैला ही असंघटीत झोपडपट्टी स्वरूपाची वस्ती मध्ये आढळते.
- (A) ब्राझिल
(B) मेक्सिको
(C) द. आफ्रिका
(D) इटाली
36. नागरीक्षेत्रातील ब्राऊनफिल्ड लँड म्हणजे
- (A) पाडलेल्या इमारत किंवा कारखान्याचे स्थान
(B) नागरी कृषी कप्प्याचे स्थान
(C) झोपडपट्टीचे स्थान
(D) विघटीत नागरीक्षेत्राचे स्थान
37. खालीलपैकी कोणते विधान “लॉ ऑफ प्रायमेट सिटी” शी संबंधीत नाही ?
- (A) इतर शहरांपेक्षा प्रमाणबाह्य वाढलेले अग्रेसर शहर
(B) राष्ट्रीय अस्मितेची अभिव्यक्ती
(C) जेफरसनने मांडला
(D) आर्थिक विकासातील उशीराचा टप्पा

38. Which one of the following pairs is *not* matched correctly ?
- (A) A.E. Smailes—Concept of Townscape
- (B) Griffin and Preston—Transition zone concept
- (C) Horwood and Boyce—Core-frame concept
- (D) A.E. Smalles—Graphic expression of urban field
39. Who amongst the following has divided the world into major agricultural regions ?
- (A) Stamp
- (B) Whittlesey
- (C) Barker
- (D) Weaver
40. What is the controlling factor for the growth of the plantation agriculture in the tropics ?
- (A) Soil
- (B) Labour
- (C) Irrigation
- (D) Climate
38. खालीलपैकी कोणत्या जोडीची जुळवणी योग्य नाही ?
- (A) ए.ई. स्मेल्स — टाऊनस्केप संकल्पना
- (B) ग्रिफीन व प्रिस्टॉन — ट्रान्झिशन झोन संकल्पना
- (C) हारवूड आणि बॉइस — कोअरफ्रेम संकल्पना
- (D) ए.ई. स्मेल्स — ग्राफीक एक्सप्रेसन ऑफ अर्बन फील्ड
39. खालीलपैकी कोणी जगाचे विभाजन प्रमुख कृषी विभागात केले आहे ?
- (A) स्टॅम्प
- (B) व्हिटलसे
- (C) बार्कर
- (D) वेव्हर
40. उष्णकटिबंधीय प्रदेशात मळयाच्या शेती विकासात कोणता नियंत्रण करणारा घटक आहे ?
- (A) मृदा
- (B) मजूर
- (C) सिंचन
- (D) हवामान

41. Fishing in inland waters is more common in :
- (A) Monsoon Asia
(B) Central Africa
(C) North America
(D) South America
42. The Industrial location theory based on least-cost-location is formulated by :
- (A) Smith
(B) Isard
(C) Weber
(D) Fetter
43. Which one of the following resources has reached below its sustained yield level ?
- (A) Water
(B) Temperate forests
(C) Tigers
(D) Whales
44. The major factor controlling agricultural efficiency is :
- (A) Farming practices
(B) Investment
(C) Irrigation
(D) Use of fertilizers
41. खंडान्तर्गत जलाशयातील मासेमारी कोठे जास्त प्रचलित आहे ?
- (A) मान्सून अशिया
(B) मध्य आफ्रिका
(C) उत्तर अमेरिका
(D) दक्षिण अमेरिका
42. किमान खर्चाचे स्थान यावर आधारित उद्योग स्थानिकीकरण सिद्धांत कोणी मांडला ?
- (A) स्मिथ
(B) इझार्ड
(C) वेबर
(D) फेटर
43. खालीलपैकी कोणती एक साधनसंपदा तिच्या संभृत उत्पादनाच्या पातळी खाली पोहचली आहे ?
- (A) जल
(B) समशीतोष्ण वने
(C) वाघ
(D) व्हेल्स
44. कृषीक्षमतेवर नियंत्रण करणारा प्रमुख घटक आहे.
- (A) कृषी क्रिया
(B) गुंतवणुक
(C) जळसिंचन
(D) खतांचा वापर

45. Efficiency of transport network depends upon :
- (A) Accessibility
(B) Connectivity
(C) Complimentarity
(D) Transferability
46. Who amongst the following used multi-faceted technique for demarcation of agricultural regions ?
- (A) Coppock
(B) Valkensberg
(C) Whittlesey
(D) Carol
47. "Who controls the rimland rules Eurasia, who rules Eurasia rules the world" is a statement by
- (A) Mackinder
(B) Spykman
(C) Mahan
(D) Hooson
45. वाहतूक जाळ्याची क्षमता यावर अवलंबून असते :
- (A) सुगमता
(B) संधानता
(C) पुरकता
(D) अदलबदलकता
46. खालीलपैकी कोणी बहुआयामी तंत्राचा उपयोग कृषी विभागाच्या रेखाटनासाठी केला आहे ?
- (A) कोपॉक
(B) वालकेन्सबर्ग
(C) व्हिटलसे
(D) कॅरोल
47. "परिधिभूमीवर जो नियंत्रण करेल तो युरेशियावर राज्य करेल, जो युरेशियावर राज्य करेल तो जगावर राज्य करेल." हे विधान यांनी केले.
- (A) मॅकन्डर
(B) स्पायकमेन
(C) महान
(D) होसोन

48. The administrative capital of South Africa is :

- (A) Cape Town
- (B) Durban
- (C) Johannesburg
- (D) Pretoria

49. Boundaries are :

- (A) Zonal and artificial
- (B) Artificial and separating
- (C) Zonal, separating and movable
- (D) Artificial, separating and movable

50. Semang tribe is inhabitant of natural region.

- (A) Tundra
- (B) Equatorial forest
- (C) Steppe
- (D) Savanna

48. दक्षिण अफ्रिकेची प्रशासकीय राजधानी आहे.

- (A) केप टाऊन
- (B) दरबान
- (C) जोहान्सबर्ग
- (D) प्रिटोरिया

49. सीमारेषा असतात.

- (A) क्षेत्रीय आणि कृत्रिम
- (B) कृत्रिम आणि विलग
- (C) क्षेत्रीय, विलग आणि बदलत्या
- (D) कृत्रिम, विलग आणि बदलत्या

50. सेमांग जमात ह्या नैसर्गिक प्रदेशात राहते.

- (A) टुंड्रा
- (B) विषुववृत्तीय अरण्य
- (C) स्टेपीज
- (D) सव्हॉना

51. Social evolution of tribal groups is controlled by :
- (A) Social stratification
(B) Interaction with modern culture
(C) Spread of education
(D) Intra-tribe harmony
52. Drewnowski's approach distinguishes between :
- (A) The state of well-being and the level of living
(B) The level of living and the quality of life
(C) The standard of living and the level of welfare
(D) The cost of living and the level of living
53. A majority of people of Jerusalem are followers of :
- (A) Judaism
(B) Atheism
(C) Islam
(D) Christianity
51. जमातसमुहाची सामाजिक उत्क्रांती
ने नियंत्रित केली जाते.
(A) सामाजिक स्तरीकरण
(B) आधुनिक संस्कृतीशी आंतरक्रिया
(C) शिक्षणाचा प्रसार
(D) आंतरसमुह सळोखा
52. ड्यूनिस्की अभ्यासपद्धती यामधील फरक सांगते :
(A) कल्याणकारी स्थिती व राहणीपातळी
(B) राहणीपातळी व जीवनगुणवत्ता
(C) राहणीमान व कल्याणपातळी
(D) राहणीमूल्य व राहणीपातळी
53. जेरूसलेममधील बहुसंख्य लोक
याचे अनुयायी आहेत.
(A) ज्युडाइझम
(B) अॅथेइझम
(C) इस्लाम
(D) ख्रिश्चानिटी

54. Ethnocentrism is characterised by :

- (a) Discrimination
- (b) Diversity
- (c) Disparity
- (d) Fanaticism

Select the appropriate option from the following :

- (A) (a) and (b)
- (B) (b) and (c)
- (C) (c) and (d)
- (D) (a) and (d)

55. **Assertion (A)** : Haryana is a leading producer of cars.

Reason (R) : The state has a rich resource base.

Select the *correct* alternative using the codes below :

Codes :

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

54. वंशकेंद्रीयतेची वैशिष्ट्ये खालीलप्रमाणे आहेत :

- (a) भेदभाव
- (b) विविधता
- (c) विषमता
- (d) धर्मवेडेपणा

खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा :

- (A) (a) व (b)
- (B) (b) व (c)
- (C) (c) व (d)
- (D) (a) व (d)

55. **विधान (A)** : मोटार उत्पादनात हरीयाणा अग्रेसर आहे.

कारण (R) : राज्यात प्रंचड साधनसंपदा आहे.

खालील दिलेल्या संकेतशब्दामधून योग्य विकल्प निवडा :

संकेत :

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत आणि (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

56. What is the BEST description of Kashmir valley ?
 (A) Economic region
 (B) Planning region
 (C) Cultural region
 (D) Political region
57. Which one of the following factors is responsible for poor development of northern Gujarat ?
 (A) Physical
 (B) Economical
 (C) Cultural
 (D) Administrative
58. Match the regions in List I with their type in List II and select the *correct* answer using the codes given below :
- List I**
- (a) Regur zone
 (b) Mumbai Metropolitan Region
 (c) Radhanagari
 (d) Jharkhand
- List II**
- (1) Formal
 (2) Resource
 (3) Planning
 (4) Administrative
- Codes :**
- (a) (b) (c) (d)
 (A) (1) (2) (3) (4)
 (B) (1) (3) (4) (2)
 (C) (1) (3) (2) (4)
 (D) (4) (3) (2) (1)
56. काश्मिर खोऱ्याचे यथायोग्य वर्णन काय आहे ?
 (A) आर्थिक प्रदेश
 (B) नियोजन प्रदेश
 (C) सांस्कृतिक प्रदेश
 (D) राजकीय प्रदेश
57. उत्तर गुजराथच्या कमी विकासाला खालीलपैकी कोणता एक घटक कारणीभूत आहे ?
 (A) प्राकृतिक
 (B) आर्थिक
 (C) सांस्कृतिक
 (D) प्रशासकीय
58. यादी I मधील प्रदेशाची यादी II मध्ये दिलेल्या त्यांच्या प्रकाराची जुळवणी करा आणि खालीलपैकी योग्य पर्याय निवडा :
- यादी I**
- (a) रेगूर प्रदेश
 (b) मुंबई महानगर प्रदेश
 (c) राधानगरी
 (d) झारखंड
- यादी II**
- (1) आकारिक
 (2) साधनसंपदा
 (3) नियोजन
 (4) प्रशासकीय
- पर्याय :**
- (a) (b) (c) (d)
 (A) (1) (2) (3) (4)
 (B) (1) (3) (4) (2)
 (C) (1) (3) (2) (4)
 (D) (4) (3) (2) (1)

59. Select the odd member from the following items :
- (A) Port
(B) Organization
(C) Ford
(D) Node
60. Who developed a methodology for the study of human communities based on 'Place-Work-Folk' progression ?
- (A) T.H. Huxley
(B) Patrick Geddes
(C) H.R. Mill
(D) Vidal de la Blache
61. Attaining development without causing damage to the environment is called :
- (A) Regional development
(B) Area development
(C) Sustainable development
(D) Social development
59. खालीलपैकी विषम घटक निवडा :
- (A) बंदर
(B) संघटन
(C) उतारबिंदू
(D) केंद्रबिंदू
60. "स्थान-कार्य-लोक श्रेणीच्या" आधारे मानवी समाजांच्या अभ्यासासाठी अभ्यासपद्धती कोणी विकसित केली ?
- (A) टी.एच. हक्सले
(B) पॅट्रीक गेडीस
(C) एच.आर. मिल
(D) विदाल दि ला ब्लाश
61. पर्यावरणाला हानी न पोचवता विकास साधणे म्हणजे
- (A) प्रादेशिक विकास
(B) क्षेत्रीय विकास
(C) चिरंतन विकास
(D) सामाजिक विकास

62. Following List I lists some of the peaks from peninsular India and List II includes the names of ranges. Which of the following matches is correct ?

List I

- (a) Nallamala
- (b) Malaygiri
- (c) Anaimudi
- (d) Kemmangudi

List II

- (1) Southern-Western Ghats
- (2) Central Western Ghats
- (3) Orissa Eastern Ghats
- (4) Andhra Eastern Ghats

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
- (A) (4) (3) (1) (2)
- (B) (1) (2) (3) (4)
- (C) (4) (1) (3) (2)
- (D) (1) (3) (4) (2)

62. खालील यादी I आणि यादी II या अनुक्रमे भारतीय द्वीपकल्पात आढळणारी शिखरे व पर्वतरांगांची नावे दर्शवितात. त्याखाली दिलेल्या जोड्यांपैकी कोणती जोडी बरोबर आहे ते ओळखा :

यादी I

- (a) नल्लमाला
- (b) मलयगिरी
- (c) अनैमुडी
- (d) केम्मनगुडी

यादी II

- (1) दक्षिण-पश्चिम घाट
- (2) मध्य-पश्चिम घाट
- (3) ओरिसा पूर्व घाट
- (4) आंध्र पूर्व घाट

संकेतांक :

- (a) (b) (c) (d)
- (A) (4) (3) (1) (2)
- (B) (1) (2) (3) (4)
- (C) (4) (1) (3) (2)
- (D) (1) (3) (4) (2)

63. The following tables list some of the major tribes and the states of India :

List I
(Tribes)

- (a) Santhal
(b) Toda
(c) Bhil
(d) Garo

List II

- (1) Karnataka
(2) Meghalaya
(3) Orissa
(4) Dadra and Nagar Haveli

Codes :

- (a) (b) (c) (d)
(A) (1) (2) (3) (4)
(B) (3) (1) (4) (2)
(C) (4) (1) (3) (2)
(D) (3) (2) (4) (1)

63. भारतातील कांही प्रमुख आदिवासी जमाती व कांही राज्ये खालील तक्त्यात दिलेली आहेत. त्यांच्या विविध जोड्यांतून बरोबर जोडी शोधा :

यादी I
(आदिवासी जमात)

- (a) संथाळ
(b) तोडा
(c) भिल्ल
(d) गारो

यादी II
(राज्य)

- (1) कर्नाटक
(2) मेघालय
(3) ओरिसा
(4) दादरा आणि नगर हवेली

जोड्यांचे पर्याय :

- (a) (b) (c) (d)
(A) (1) (2) (3) (4)
(B) (3) (1) (4) (2)
(C) (4) (1) (3) (2)
(D) (3) (2) (4) (1)

64. **Assertion (A)** : The failure of South - West Monsoon in India leads to the lowering of agricultural produce.

Reason (R) : Whenever El-Nino occurs, it adversely affects Monsoon.

Which one of the following is correct ?

- (A) Both (A) and (R) are true and (R) is the correct explanation of (A)
- (B) Both (A) and (R) are true but (R) is not the correct explanation of (A)
- (C) (A) is true but (R) is false
- (D) (A) is false but (R) is true

64. **विधान (A)** : भारताच्या नैऋत्य मान्सूनच्या अपयशाचा परिणाम शेतीमालाच्या उत्पादनात घट होण्यामध्ये होतो.

कारण (R) : जेंव्हा जेंव्हा एल-निनो अस्तित्वात येतो, तेंव्हा तेंव्हा त्याचा मोसमी वाऱ्यावर विपरीत परिणाम होतो.

खालीलपैकी कोणता पर्याय योग्य आहे ?

- (A) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण आहे
- (B) (A) व (R) दोन्ही बरोबर आहेत परंतु (R) हे (A) चे अचूक स्पष्टीकरण नाही
- (C) (A) हे बरोबर आहे परंतु (R) हे चूक आहे
- (D) (A) हे चूक आहे परंतु (R) हे बरोबर आहे

65. The increasing change in symbiotic relationship between the tribals and hilly forested areas in India is a result of

- (A) Government Policy to bring the tribals in the main-stream, socially
- (B) Increasing educational opportunities
- (C) Their attraction and migration towards urban centres
- (D) Reservation policies

66. Which one of the following manufacturing activities get agglomerated with sugar factory ?

- (a) Furniture
- (b) Eco-board
- (c) Alcohol
- (d) Confectionary

Select the *appropriate* option from the following :

- (A) (a), (b) and (c)
- (B) (b), (c) and (d)
- (C) (c), (d) and (a)
- (D) (d), (a) and (b)

65. भारतातील आदिवासी जमाती आणि वनाच्छादित डोंगराळ प्रदेश यामधील सहजीवनात होणारा वाढता बदल हा याचा परिणाम आहे.

- (A) आदिवासींना समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्याचे सरकारचे धोरण
- (B) वाढती शैक्षणिक संधी
- (C) त्यांचे नागरी केंद्राकडील आकर्षण व त्याकडे होणारे स्थलांतर
- (D) आरक्षण धोरणे

66. खालीलपैकी कोणत्या उद्योगांचे साखर कारखान्याभोवती समूहन होते ?

- (a) फर्नीचर
- (b) इकोबोर्ड
- (c) अल्कोहोल
- (d) कन्फेक्शनरी

खालीलपैकी योग्य पर्याय शोधा :

- (A) (a), (b) आणि (c)
- (B) (b), (c) आणि (d)
- (C) (c), (d) आणि (a)
- (D) (d), (a) आणि (b)

67. is the leading producer of common salt in India.
- (A) Gujarat
(B) Tamil Nadu
(C) Karnataka
(D) Andhra Pradesh
68. Plateau area in Tamil Nadu predominantly has tank irrigation, because
- (A) It receives very low rainfall
(B) Rock formations in the region do not permit much percolation
(C) There are no big dams and canal systems
(D) Construction of tanks is more economical
69. Single purpose maps portray information related only to the theme of the map in a way.
- (A) generalised
(B) simplified
(C) superimposed
(D) summarised
67. हे भारतातील अग्रेसर मीठ उत्पादक राज्य होय.
- (A) गुजराथ
(B) तामिळनाडू
(C) कर्नाटक
(D) आंध्रप्रदेश
68. तामिळनाडू राज्यातील पठारी प्रदेशात तळे सिंचन प्रामुख्याने आढळते, कारण
- (A) तिथे पावसाचे प्रमाण अल्प आहे
(B) त्या प्रदेशातील खडक जलाचे अंतःस्रवण होऊ देत नाहीत
(C) तेथे मोठी धरणे व सिंचन प्रकल्प नाहीत
(D) तळ्यांची बांधणी कमी खर्चाची ठरते
69. एकोद्देशीय नकाशे केवळ विषयनिष्ठ माहिती पद्धतीने दर्शवितात.
- (A) सामान्य
(B) सोप्या
(C) प्रत्यारोपण
(D) सारांश

70. In the process of creating new overlays co-registered with the basemap in GIS analysis, the basemap always remains at the level.
- (A) middle
(B) top
(C) bottom
(D) intermediate
71. A stereo-pair attains the property of stereo-vision on account of the in the pair.
- (A) elevated area
(B) background area
(C) exclusive area
(D) overlap area
72. A condition of "mean > median > mode" in a frequency distribution indicates that it is a distribution.
- (A) Positively skewed
(B) Laptokurtic
(C) Negatively skewed
(D) Platykurtic
70. GIS विश्लेषणात नवीन अधिचित्रांच्या सहनोंदणी प्रक्रियेत मूळ नकाशा नेहमीच पातळीवर राहतो.
- (A) मध्य
(B) सर्वात वरच्या
(C) खालच्या
(D) अधल्या मधल्या
71. त्रिमितीय जोडीतील मुळे त्रिमितीय दृश्यमानतेचा गुणधर्म प्राप्त होतो.
- (A) उच्चक्षेत्रा
(B) पार्श्वक्षेत्रा
(C) वर्जितक्षेत्रा
(D) परस्परव्यापीक्षेत्रा
72. एखाद्या वारंवारता वितरणात "सरासरी > मध्यगा > बहुलक" अशी स्थिती ते वितरण असल्याचे सूचित करते.
- (A) घनकलीय
(B) अतिशिखरमानीय
(C) ऋणकलीय
(D) समतल शिखरमानीय

73. Standard error of mean is also the standard deviation of a :
- (A) Distribution of the observed values
 (B) Sampling distribution
 (C) Distribution of the expected values
 (D) Distribution of the estimated values
74. If the two regression lines "X on Y" and "Y on X" intersect each other at right angle, the two variables will have
- (A) High negative correlation
 (B) High positive correlation
 (C) Zero correlation
 (D) Moderate correlation
75. Leptokurtic distribution will have
- (A) Very low value of mean
 (B) Very low value of coefficient of variation
 (C) High value of variance
 (D) High value of std. deviation
73. सरासरीची प्रमाणित त्रुटि ही
 वितरणाचे प्रमाणित विचलन सुद्धा असते.
 (A) निरीक्षण मूल्य
 (B) प्रतिचयन
 (C) अपेक्षित मूल्य
 (D) अंदाजित मूल्य
74. "X चे Y वरील" आणि "Y चे X वरील" या समाश्रयण रेषा जर एकमेकीस काटकोनात छेदत असतील, तर त्या दोन चलांमधील सहसंबंध सहगुणांक असेल.
 (A) उच्च ऋणात्मक
 (B) उच्च धनात्मक
 (C) शून्य
 (D) मध्यम
75. अतिशिखरमानीय वितरणात असेल.
 (A) सरासरी मूल्य अति कमी
 (B) बदलाच्या सहगुणांकाचे मूल्य अतिकमी
 (C) प्रचरणाचे मूल्य अधिक
 (D) प्रमाणित विचलनाचे मूल्य अधिक

DEC - 36313/III

ROUGH WORK

DEC - 36313/III

ROUGH WORK